

De Copernicus scholengemeenschap

Anti-Pest Protocol

Schooljaar 2021-2022

Anti-pest protocol Copernicus scholengemeenschap te Hoorn

Pesten is van alle tijden en komt helaas voor in alle bevolkingsgroepen en op alle scholen, waarbij dus ook op de Copernicus scholengemeenschap. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut kan de term pesten als volgt gedefiniëert worden:

“Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Het is een groepsproces waarbij pesters, gepesten, omstanders of meelopers betrokken kunnen zijn. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Het is steeds hetzelfde kind dat wint en hetzelfde kind dat verliest. Anderen kijken tegen het sterkere kind op. De pester heeft geen positieve bedoelingen; wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig en is onzeker en bang.”

Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het online en mobiel pesten, ook wel bekend als digitaal en/of cyberpesten. Kinderen en jongeren gebruiken dan het internet, bijvoorbeeld sociale media, of pesten elkaar door vervelende berichten via de mobiele telefoon te sturen. Online pesten kan anoniem zijn en gaat vaak verder op plaatsen waar de gepeste zich veilig voelt, bijvoorbeeld thuis of op school (NJI, 2018).

Kerncijfers over pesten binnen het voortgezet onderwijs geven aan dat 8% van de leerlingen zegt slachtoffer te zijn van pesten, waarbij ruim 3% maandelijks en 5% wekelijks is gepest. Cyberpesten komt bij ruim 19% van de gepeste leerlingen voor (Monitor Sociale Veiligheid). Volgens het HBSC (2016) zegt 4,5% van de leerlingen vaak te pesten, waarbij dit vaker jongens zijn dan meisjes die dit doen. Door de jaren heen zegt 5% van de leerlingen binnen het voortgezet onderwijs zelfs structureel te pesten, dit betekent één a twee leerlingen per klas!

Op de Copernicus SG vinden we het uiterst belangrijk om een veilig schoolklimaat te scheppen. Er is ruimte voor iedereen om zichzelf te zijn. Als onderdeel van ons Sociaal Veiligheidsplan hanteert de Copernicus SG een anti-pest protocol. Dit protocol is bedoeld om leerlingen, leerkrachten en ouders duidelijkheid te geven over hoe er gehandeld wordt in het geval van pesten op onze school.

Het protocol

Artikel 3b Wet Voortgezet Onderwijs: zorgplicht voor veiligheid op school.

Het protocol is ingericht in drie stappen, namelijk: preventie; uitvoering; nazorg.

1. Preventie

- 1.1. Wat is pesten en wat is plagen?
- 1.2. Wat verwacht de Copernicus SG van leerlingen met betrekking tot pesten?
- 1.3. Signalen van pesten.
- 1.4. De rol van de Copernicus SG in voorlichting en preventie.

2. Uitvoering

- 2.1. Rollen de medewerkers. Wie moet welke actie ondernemen?
  - 2.1.1. De rol van de docent.
  - 2.1.2. De rol van de mentor.
  - 2.1.3. De rol van de afdelingsleider.
  - 2.1.4. De rol van de anti-pestcoördinator (APC).
- 2.2. Met wie wordt (extern) samengewerkt?
- 2.3. Wat zijn de stappen in de opbouw naar sancties?
- 2.4. Wat zijn de sancties en hoe worden die gehandhaafd?
- 2.5. Leerlingenzorg: OT-Team / ondersteuningslokaal / vertrouwenspersoon

3. Nazorg

- 3.1. Naleving van de gemaakte afspraken.
- 3.2. Gevolgen bij afwijken van het protocol.

4. Bijlages

- 4.1. Links naar externe organisaties / websites
- 4.2. De Signaalkaart Pesten

Hoofdstuk 1: Preventie

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de Copernicus scholengemeenschap doet aan de preventie van pesten.

1.1 Wat is pesten en wat is plagen?

Zoals eerder benoemd is pesten een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Het is steeds hetzelfde kind dat wint en hetzelfde kind dat verliest. Anderen kijken tegen het sterkere kind op. De pester heeft geen positieve bedoelingen; wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig en is onzeker en bang.

Plagen is niet hetzelfde als pesten. Bij plagen is er sprake van incidenten en het gebeurt vaak spontaan, duurt niet lang en is onregelmatig. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en fysieke schade op (NJI, 2018)

Wanneer het om pesten gaat zijn er vaak meerdere personen bij betrokken dan enkel de gepeste en pester. Pesten kan daarom worden gezien als een groepsprobleem. In iedere groep waarin gepest wordt zijn verschillende rollen te onderscheiden. De rollen die kinderen innemen zorgen ervoor dat pesten tot stand komt, in stand wordt gehouden, verergert, vermindert of stopt. Kinderen kiezen deze rollen niet bewust maar doen iets wat past bij zijn/haar doel, waarden en mogelijkheden op dat moment. Verschillende studies over pesten erkennen de volgende zes rollen in peestsituaties: pesters; slachtoffers; meelopers; aanmoedigers; buitenstaanders; verdedigers/helpers van het slachtoffer (Goossens, F. et al, 2012).

1.2 Wat verwacht de Copernicus SG van de leerlingen met betrekking tot pesten?

De Copernicus SG streeft naar een, in alle opzichten, veilige school waarin alle leerlingen, bezoekers en medewerkers zich thuis voelen. Iedereen gaat met plezier naar school en wordt serieus genomen door andere leerlingen en medewerkers. Elke vorm van pesten, geweld, discriminatie en intimidatie wordt door ons niet geaccepteerd. Binnen het schoolgebouw zijn

posters verspreid met verwijzingen naar gedrag zoals binnen de Copernicus SG verwacht wordt van leerlingen. Hierin wordt onder andere tevens verwezen naar gedragingen in het kader van fatsoen, veiligheid, en studie bevordering.

1.3 Signalen van pesten

Het signaleren van pestgedrag is niet altijd simpel omdat het zeer subtiel kan zijn en vaak onder de radar gebeurt. Het is belangrijk om altijd op te letten op eventueel pestgedrag en dit vervolgens ook serieus aan te pakken. Om docenten in het voortgezet onderwijs te helpen bij het signaleren van pesten heeft Apemanagement de ‘Signaalkaart’ ontwikkeld. Het is een eenvoudig hulpmiddel met daarop zes aandachtspunten. Deze zogenoemde ‘alerts’ helpen signalen van pesten vroegtijdig te herkennen. De signaalkaarten zijn ontwikkeld in samenwerking met de Radboud Universiteit Nijmegen (NJI, 2018).

Ook ouders, verzorgende en leerlingen worden op weg geholpen door middel van een beknopt overzicht van de richtlijnen met betrekking tot pesten. Hierin zijn onder andere een schematisch stappenplan en strafbare feiten te vinden in duidelijke en begrijpelijke taal. Wanneer ouders en/of verzorgende thuis pestgedrag signaleren verwacht de Copernicus SG dat dit doorgegeven wordt aan de mentor van deze leerling zodat er gelijk passende maatregelen genomen kunnen worden. Wanneer de Copernicus SG niet op de hoogte is van eventueel pestgedrag kan deze niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele gevolgen hiervan. In het kader van juridische aansprakelijkheid is het belangrijk om te weten dat ouders en/of verzorgende van kinderen tot 14 jaar altijd aansprakelijk worden gesteld wanneer er (fysieke of mentale) schade is ontstaan. Bij leerlingen van 14 en 15 jaar oud kunnen de ouders en de leerlingen beide aansprakelijk worden gesteld en bij leerlingen van 16 jaar en ouder is enkel de leerling nog aansprakelijk.

1.4 De rol van de Copernicus in voorlichting en preventie

De aanpak van de Copernicus is in eerste instantie gericht op het voorkomen van pestgedrag binnen en buiten de school. Er zijn omgangsregels opgesteld welke uitgebreid zijn terug te vinden in het leerlingenstatuut en een beknopte versie wordt verspreid via posters binnen het schoolgebouw. Tijdens de eerste schoolweken nemen alle mentoren en docenten nogmaals de schoolregels en het daarbij gewenste gedrag van leerlingen met hen door. Daarnaast wordt er gedurende het hele schooljaar aandacht besteedt aan pesten via verschillende projecten zoals Project Respect, de Week Tegen Pesten en Paarse Vrijdag. Ook

wordt er in de brugklas een anti-pest contract opgesteld welke alle leerlingen binnen een klas moeten ondertekenen.

Tijdens de schoolpauzes wordt er tevens door de medewerkers van de school, docenten en ondersteunend personeel, gesurveilleerd en een oogje in het zeil gehouden op het gedrag van de leerlingen. De docent is verantwoordelijk voor de veiligheid in het klaslokaal waar hij/zij lesgeeft op dat moment.

Hoofdstuk 2: Uitvoering

Algemene / specifieke acties om pesten te stoppen.

2.1 De rollen van medewerkers. Wie moet welke actie ondernemen?

Op vrijwel iedere school wordt gepest. Helaas is pesten een goed bewaard groepsgeheim: leerlingen weten vaak wel dat er in de klas of op school wordt gepest, maar vertelt het toch niet door aan docenten of ouders. Docenten en overige medewerkers van de school weten dus ook vaak niet dat er in een klas gepest wordt. En soms wordt pestgedrag wel waargenomen, maar niet als pesten geïnterpreteerd. Wat zijn nu de rollen binnen de school?

2.1.1 De rol van de docent

De docenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om aan te nemen dat er gepest wordt, wordt er van hen verwacht dat zij dit melden bij de mentor of de afdelingsleider. Zie ook hoofdstuk 1.3 Signalen van pesten.

2.1.2 De rol van de mentor

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de schoolregels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. De mentor geeft hierbij ook aan dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd. Als een mentor daartoe aanleiding ziet, besteedt hij aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de zwijgende leerlingen binnen de klas benoemd. Van deze gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van de Copernicus (Magister) van zowel de leerling die pest als ook van de gepeste leerling, zie hoofdstuk 3 Nazorg. Tevens neemt de mentor contact op met ouders/verzorgende wanneer nodig en licht collega's in die lesgeven aan de betreffende klas/leerlingen.

2.1.3 De rol van de afdelingsleider

De afdelingsleider komt in actie als het pesten na de interventie van de mentor hervat wordt of als het pesten klas overstijgend is. Hij gaat het gesprek aan met de gepeste en de pester apart of in een gesprek tussen beide. Daarbij wordt de pester geconfronteerd met zijn gedrag en wordt de mogelijk achterliggende problematiek duidelijk. Ook zal de afdelingsleider het vervolgtraject bij herhaling van het pesten duidelijk uitleggen. Waar nodig kan de afdelingsleider de gepeste leerling en de pester hulp aanbieden via het OndersteuningsTeam (OT). De afdelingsleider (en/of de mentor) zal contact houden met de betrokken ouders. Ouders wordt daarbij verzocht om met hun kind te praten over het gebeurde, maar worden ook op de hoogte gesteld van het vervolgtraject. Daarna zullen de afdelingsleider en mentor samen zorgen voor het verloop van de situatie.

2.1.4 De rol van de antipest-coördinator

In principe is de antipest-coördinator de persoon binnen de organisatie die het antipest-protocol up-to-date houdt. Ook kan de anti-pestcoördinator door de leden binnen de organisatie om adviezen worden gevraagd aangaande de inhoud van het protocol.

Sinds augustus 2015 is de Wet Veiligheid op school van kracht die tot doel heeft pesten aan te pakken en de veiligheid voor leerlingen op school te vergroten. Met de Wet Veiligheid op school heeft het bevoegd gezag van de school de plicht gekregen om zorg te dragen voor de veiligheid op school.

De wet schrijft voor dat het bevoegd gezag in ieder geval:

- een sociaal veiligheidsbeleid moeten uitvoeren;
- twee taken binnen het onderwijsteam moeten beleggen. Er moet een aanspreekpunt zijn waar leerlingen en ouders pesten kunnen melden. Ook moet iemand het pestbeleid op school coördineren. Dit kan dezelfde persoon zijn, maar dat hoeft niet. In het geval van de Copernicus zijn dit de mentor en/of de afdelingsleider;
- de beleving van veiligheid en het welzijn van hun leerlingen moeten volgen (zie ook het document ‘Zorgplicht sociale veiligheid leerlingen op school’ op de website van de Rijksoverheid). De bedoeling hiervan is dat er altijd een actueel en representatief beeld is van de situatie op school.

De antipest-coördinator is bij deze punten betrokken, doch hoeft niet de uitvoerende persoon te zijn.

2.2 Met wie wordt (extern) samengewerkt?

De Copernicus werkt wat betreft pesten samen met de volgende instanties:

- De Geestelijke Gezondheidszorg;
- Bureau Jeugdzorg;
- Schoolmaatschappelijk Werk. Twee dagen per week is een medewerker van SMW op de Copernicus aanwezig;
- Een dag per week is er een schoolverpleegkundige op de Copernicus aanwezig. Een schoolverpleegkundige voert verpleegkundige handelingen uit, begeleidt en verzorgt leerlingen volgens het handelingsplan. Hij/zij is daarnaast betrokken bij het inventariseren van de zorgbehoefte van leerlingen. Een schoolverpleegkundige verstrekt adviezen, informatie en instructies aan zowel docenten als ouders.

2.3. Wat zijn de stappen in de opbouw naar sancties?

De stappen die bij pesten zijn ondernomen staan beschreven in punt 2.1 (de diverse rollen binnen de Copernicus). Als een leerling met het pesten te ver gaat of ondanks de aangeboden hulp niet stopt met het pestgedrag kan dit leiden tot een schorsing van een dag. Deze kan zowel intern als extern zijn. Bij een interne schorsing is de leerling van het eerste tot-en-met het laatste uur op school, maar mag hij geen contact hebben met medeleerlingen. Hij zit op een aangewezen plaats en heeft pauzes op de momenten dat de andere leerlingen in de klas zijn. Bij een externe schorsing mag de leerling zich op een bepaalde dag niet binnen de school of op het schoolterrein bevinden. Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen met betrokken partijen koppig blijft volhouden met het ongewenste pestgedrag, liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoording nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. De school kan niets anders doen dan schoolverwijdering.

2.4 Wat zijn de sancties en hoe worden die gehandhaafd?

	gedrag	extra werk	inhalen	verwijzing naar mentor/AL	schoonmaken	herstellen	vergoeden	herstel vertrouwen	schorsing	verwijdering	aangifte bij politie
klas	Niet voldoen aan de eisen vanuit het leerprogramma	x									
	Onhandelbaar gedrag of niet aanspreekbaar op gedrag			x							
school	Ongeoorloofd verzuim		x								
	Te laat komen		x								
	Vervuilen				x						
	Niet opvolgen van instructies			x				x			
veiligheid (wettelijke overtredingen)	Geweld (verbaal/fysiek)							x	x	x	X
	Afpersing							X	x	X	x
	Bedreiging							x	x	X	x
	Seksuele intimidatie									X	x
	Diefstal						x	x	X		x
	Vandalisme				x	x	x	X	x		
	Bezit alcohol, drugs, energiedrank							x	x	x	x
	Verkoop drugs of alcohol									x	x
	Bezit wapen									x	x
	Bezit/afsteken vuurwerk							x	x		
	Misbruik ICT-middelen						x	x			x
	Misbruik sociale media							x	x	x	x
	Herhaald overtreden van de regels								x	x	

Hoofdstuk 3: Nazorg

De naleving van de gemaakte afspraken omtrent een pestincident worden gecontroleerd en bijgehouden door de mentor. Deze geeft wanneer nodig een terugkoppeling aan de betreffende afdelingsleider en informeert tevens de ouders/verzorgers van de gepeste en de pester door middel van een (telefonisch) gesprek of digitale berichtgeving. Tijdens schooluren monitort de mentor de voortgang van de gepeste en pester door middel van individuele en klassikale gesprekken. Pestincidenten worden vastgelegd in het dossier van een leerling via het leerlingvolgsysteem van de Copernicus SG: Magister. Deze blijven de gehele schoolcarrière van een leerling bewaard. Met de invoering van de AVG-wet is het belangrijk om te weten dat ouders en/of verzorgers niet per definitie recht hebben om deze verslagen in te zien in verband met de privacy van andere leerlingen.

3.2. Gevolgen bij afwijken van het protocol.

Wanneer het pestgedrag na alle genoemde maatregelen niet stopt, wordt er een interne of externe schorsing aan de pester(s) en meeloper(s) opgelegd door de schoolleiding. Tevens wordt er verplichte begeleiding/hulpverlening ingezet om tot gedragsverandering te komen. Ook medewerkers van de Copernicus SG die afwijken van het protocol worden op gesprek uitgenodigd bij de schoolleiding om dit bespreken. Tevens volgen er mogelijk sancties naar mate de ernst van het pestincident en de gevolgen hiervan.

Hoofdstuk 4: bijlagen

4.1. Links naar externe organisaties / websites

De Geestelijke Gezondheidszorg

<https://www.ggz-nhn.nl/>

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

<http://www.ncji.nl>

Nederlands Jeugdinstituut

<http://www.nji.nl>

Rijksoverheid

<http://www.rijksoverheid.nl>

Schoolmaatschappelijk werk

<http://www.servicepuntsmw.nl/>

4.2. Signaalkaart pesten voor medewerkers Copernicus SG.

Signaalkaart pesten: de 6 pest-alerts!

1 Let op signaalgedragingen

2 Kijk naar rol-vastheid

3 Smartfone wordt vriend of vijand

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

6 Herhaald plagen is pesten

Tip

- 1 Weg met vooroordelen**
Alle leerlingen kunnen slachtoffer zijn van pesten, dus weg met vooroordelen dat alleen de kneusjes gepest worden. Ook de jongen die goed kan sporten of het meisje dat populair is, kan slachtoffer zijn van pesten. Het standaardprofiel van een slachtoffer of dader bestaat niet!
- 2 Neem signalen serieus**
Als leerlingen aangeven dat ze gepest worden of wanneer ouders hiervan melding maken in school, neem deze signalen dan serieus. Ook al heb je het pesten niet kunnen waarnemen, het betekent niet dat er niet gepest wordt. Het is voor leerlingen vaak lastig om toe te geven dat ze gepest worden, dus elk signaal moet serieus genomen worden. Bovendien kan pesten zo subtiel zijn dat slechts weinig leerlingen het waarnemen, daardoor kan het lijken dat het niet voorkomt.
- 3 Doe onderzoekjes en testjes**
Leerlingen weten vaak goed wie door wie gepest wordt in de klas. Je kunt kleine onderzoekjes en testjes doen om er achter te komen wat leerlingen weten. Natuurlijk kan het beeld dat leerlingen hebben vertekend zijn, maar het kan goede aanwijzingen bevatten.